

Анатолій Дімаров

Попіл Клааса

Ця історія сталася на тодішній околиці Києва, тепер уже мікрорайоні, десь років тридцять тому. Але ще й досі живі свідки, які її пам'ятають, і коли їх запитати, то й розкажуть, кожен, звісно, по-своєму. Тож не знаю, наскільки достовірним буде цей виклад, хоч і намагався стояти найближче до правди.

I

Кожен новий день начинений подіями, мов динамітом. Поринаючи зранку в океан несподіванок, людина не знає, де вона зустрине наступну ніч: вдома, у дорозі, в лікарні, а може, й у в'язниці.

Тож чи міг передбачити Олександр Михайлович Костюк, що оцей лютневий, ясний та морозяний ранок, а точніше — оця зустріч із підлітком так несподівано й круто поверне всю його долю?

— Я не палив! Не палив!

Підлітка всього аж трусило. В чорних очах кипіла образа, губи посмикувались.

— Гарзд, я вірю тобі: ти не палив...

— А чого ж він зірвав шапку!.. Ще й ударив!..

Уся постать підлітка дихала обуренням. Непотрібні уже ковзани теліпалися в лівій руці, жалісно подзвонюючи один об одного.

— Добре, ми розберемось у всьому. Тільки не біжи так: ти ж бачиш, як мені важко за тобою угнатися.

Він і справді вже починав задихатись. У грудях шипіло, хрипіло, стогнало — бракувало повітря. Серце бухкало десь аж у скронях.

— Постій... Дай віддишуся...

Сперся на ціпок, дихав, як загнаний кінь. Сумно всміхнувся до підлітка, який уже налякано дивився на нього,

— Нічого... це зараз пройде.

Він майже одного зросту з підлітком, і такий же, мабуть, худючий. Тільки обличчя не червоне, а сіре — це він знав напевне. Жоден мороз не міг скрасити його сіре обличчя.

— Ну от... Тепер можемо йти.

Хотів поправити шарф — прикрити худу голу шию, але шарфа не було: оддав підліткові, щоб обмотав голову замість шапки.

Насилу умовив. Біг простоволосий, з наїжаченим «півником», поки й налетів на Олександра Михайловича. Не схотів повертатись за шапкою. Образа клекотіла у ньому, гарячі злі сльози тремтіли в очах.

— Гаразд, тоді я проведу тебе додому.

— Не треба!

— А шарф?.. Чи ти думаєш, що я тобі його віддам назовсім?

І підліток неохоче скорився.

— Як тебе звати?

— Максим. Он уже й наша хата... Нате ваш шарф.

— Ні, я зайду з тобою. Треба ж комусь тебе захистити? Чи як?

Хата маленька, не хата — халупа. Такі ставлять по дворах, де споруджують новий будинок. Тимчасово, щоб було де притулитись. Забилася в сніг, подалі од вулиці, несміливо кліпа невеликими вікнами. Із високого бовдура- тонка цівка диму.

— Вдома є хтось?

— Мати.

— А тато?

— Тато вмер.

Темні сінчата, низенькі одвірки.

Кімната вся переповнена паром. Над ночвами застигла жінка: дивилася прямо на них. Потім висмикнула з сірої піни оголені руки, сплеснула у відчаї долонями:

— Знов щось накоїв?

Максим смикнувся відповісти, та жінка вже підступалась до нього:

— Признавайся!.. Признавайся, бо не знаю, що з тобою й зроблю!

Вона мов не помічала чужого чоловіка — бачила тільки сина. Обличчя підлітка враз замкнулось, приречено-впертий вираз закам'янів на обличчі.

— Я не палив!

— Господи, він щось спалив!

— Послухайте, дайте ж розповісти хлопцеві,— спробував втрутитись Олександр Михайлович, та жінка вже не чула ні його, ні сина. Гнівno кричала, і з того крику можна було довідатись, що у неї прокляте життя, що чоловік її, гіркий п'яниця, згорів од горілки, а тепер уже й син став палієм та бандитом. Вона все кричала, і в крикові тому було стільки наболілого та нагорьованого, що Олександрові Михайловичу раптом забракло повітря, зайшлося різким болем серце.

— Та замовкніть ви! — врешті не витримав він і гнівno смикнув жінку за руку. — Замовчіть!

Жінка одразу ж і вмовкла. Напружена, насичена розпукою и гнівом постать її враз обм'якла, очі погасли. Опустилася безвільно на табуретку, заплакала. І несподіваний той перехід од крику до мовчазного плачу вразив Олександра Михайловича більше, аніж лайка.